

משך חכמה

פרשת דברים-חזון, איכה פסקא יז-כ

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תצח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שם). חשדוהו שהוא משחק, שלפי דעתו הלא בן כוזיבא הוא משיח (ירושלמי תענית ד, ה), ועל ידו יעזרו בני ישראל, אמר להם כו' ושמחתי שנתקיימו דברי אוריה ולסוף דברי זכריה כו', אם גם לסוף, ולזמן רחוק, יתקיים דברי זכריה, הנני מנוחם. ובלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתנו, תתנחם ברגלי מבשר, פירוש, במשיח שיש לו קודם מבשר, וכדאמר פרק מי שהוציאוהו

"לעולם" דמשמעו שגם בפעם הראשונה תמהים עליו, והרי כבר אמר להם טעמו. ועוד, מה הוא אריכות הלשון אנו בוכים כו', היה להם לומר לו מדוע אתה שוחק. ב. בסיום דבריו אמר רבי עקיבא "ושמחתי שנתקיימו דברי אוריה ולבסוף דברי זכריה עתידין להתקיים", והלשון "ולבסוף" צריך עיון, דהיה לומר "ועתידים ליתקיים דברי זכריה". ג. כיון שאמרו לו "נחמתנו". מה הוא שחוזרים ואומרים "תתנחם ברגלי מבשר".

ומבאר המשך חכמה, בהקדים הא דאיתא בירושלמי (תענית ד, ה), והוא גם באיכה רבה (ב, ד), דרבי עקיבא האמין כבר כוזיבא שהוא מלך המשיח, וחלקו עליו חכמים ישראל. ולכן, כששוב שחק רבי עקיבא, חשדו בו שבאמת רבי עקיבא מאמין כבר כוזיבא שהוא משיח, ועל ידו יעזרו ישראל ויביא את הגאולה, לכן הוא שוחק כי רואה את גאולת ישראל קרובה, ולכן כשבכו ששועל יוצא מבית קודש הקדשים והוא שחק, אמרו "לעולם", דהיינו גם מה ששחקת בתחילה מוכן לנו, כי באמת אתה מאמין כבר כוזיבא, ולכן שאלו באריכות לשונם "לעולם אתה תמיה עלינו", מדוע אנו בוכים, ויודעים בודאות שהוא משיח שקר, ורחוקה היא גאולת ישראל, ואתה חולק על כל חכמי ישראל ושוחק, ומיושב דקדוק א'.

ועל זה השיב להם רבי עקיבא, דאינו שוחק מחמת שגאולת ישראל קרובה על ידי בר כוזיבא, אלא שכיון שהתקיימה נבואת אוריה, יש סימן שלבסוף תתקיים נבואת זכריה, ואפילו שיהיה זה לזמן רב "לבסוף", גם ראוי לשחוק על זה עכשיו, שרואים שההבטחה האלוקית קיימת, ואינו שוחק על שטועה שגאולת ישראל קרובה לזמן מועט על ידי בר כוזיבא, ומיושב דקדוק ב'.

וכיון שראו שרבי עקיבא מתנחם במשיח אמת ולא כבר כוזיבא, אמרו לו שיזכה על ידי זה לראות פני משיח אמת, שכל מי שמצפה לישועה ולמשיח יזכה לו, לכן אמרו לו "תתנחם ברגלי מבשר", היינו במשיח אמת, שאמרו חז"ל בעירובין (מג, ב), שלפני שיבוא משיח, יבשר אליהו הנביא על ביאתו, לכן חזרו וכפלו "תתנחם", מחמת זה שהינך מאמין במשיח אמת, "ברגלי" משיח אמת, שהוא בא על ידי "רגלי מבשר", ומיושב דקדוק ג'. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

[יז]

(ה, יח) על הר ציון ששמים שועלים הלכו בו:

ביאור מדדש איכה רבה, בענין זה שחכמי ישראל בכו ור"ע שחק, כשראו שועל יוצא מבית קודש הקדשים

(איכה ה, יח) על הר ציון כו' שועלים הלכו בו. אמרו: עקיבא לעולם אתה מתמיה עלינו, אנו בוכים ואתה משחק (איכה רבה,

¹ [יז] (ה, יח) "על הר ציון ששמים שועלים הלכו בו" ע"כ. איתא באיכה רבה (שם) וז"ל "על הר ציון ששמים. וכבר היה רבן גמליאל ור"א בן עזריה ור' יהושע ור"ע נכנסין לרומי, ושמעו קול המונה של רומי מפוטליילוס עד מאה ועשרים מיל, התחילו הם בוכים ור"ע משחק, אמרו עקיבא אנו בוכים ואתה משחק, אמר להם ואתם למה בכיתם, אמרו לו לא נבכה, שהגויים עובדים עבודת כוכבים להוון משתחווים לעצביהוון ויושבין בטח ושאנן ושלחה, ובית הדום רגלי אלהינו היה לשריפת אש ומדור לחית השדה ולא נבכה, אמר להם לכך אני משחק, אם כן למכעיסו, ק"ו לעושי רצונו. פעם אחרת היו עולין לירושלים, הגיעו לצופים וקרעו בגדיהם, הגיעו להר הבית וראו שועל אחד יוצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הם בוכים ור' עקיבא משחק. אמרו לו, עקיבא, לעולם אתה מתמיה עלינו, אנו בוכים ואתה משחק. אמר להם אתם למה אתם בוכים, אמרו לו ולא נבכה, מקום שכתוב בו (במדבר יח, ז) והזר הקרב יומת, והרי שועל יוצא מתוכו, ועליו נתקיים הפסוק על הר ציון ששמים שועלים הלכו בו. אמר להם, אף אני לכך אני משחק, הרי הוא אומר (ישעיה ח, ב) ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריהו בן יברכיהו, וכי מה ענין אוריה אצל זכריה, אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני, אלא מה אמר אוריה (ירמיה כו, יח. כ) כה אמר ה' צבאות ציון שדה תחרש וירושלים עיית תהיה, ומה אמר זכריה (זכריה ח, ד) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרב ימים, וכתוב בתריה (שם, פסוק ה) ורחבות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחבתיה, אמר הקדוש ברוך הוא, הרי לי שני עדים אלו, ואם קיימים דברי אוריה, יהיו קיימין דברי זכריה, ואם יבטלו דברי אוריה יבטלו דברי זכריה, ושמחתי שנתקיימו דברי אוריה, ולבסוף דברי זכריה עתידין להתקיים. ובלשון הזה אמרו לו, עקיבא, נחמתנו, תתנחם ברגלי מבשר" עכ"ל איכה רבה.

והנה יש לדקדק הרבה בזה: א. דעל זה שבתחלה רבי עקיבא שחק והם בכו, הרי אמר להם רבי עקיבא בטוב טעם מדוע הוא שוחק, אם כן מדוע בפעם השניה אמרו "לעולם אתה מתמיה עלינו אנו בוכים ואתה משחק", מהו

משך חכמה

פרשת דברים-חזון, איכה פסקא יז-כ

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תצח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ביאור דברי חז"ל באיכה רבה, שעל ידי כסף וזהב של ירושלים, העמידו את הצלם של נכודנצור

(יחזקאל ז', יט) כספם בחוצות ישליכו. במדרש³ איכה רבה פתיחתא כ"ג, אמר רבי יוחנן, אשכחת אמר, כל דרומיה אמין שתין ופתיה שית, מי יכיל קאים, ואת אמר (דניאל ג, א) אוקמיה בבקעת דרא כו', עד שהביאו כל כסף וזהב שבירושלים ושפכו דימוס על רגליו כו'. הוא לימוד מרבותינו זכרונם לברכה על דתות הבדויות והדיעות המוטעות, שבאמת המה סתורות מעצמן מהמושכלות הראשונות, ונגד המוחשות והמפורסמות, רק קיומן

(שם) כספם בחוצות ישליכו וזהבם לנדה יהיה" עכ"ל המדרש.

והנה דברי חז"ל בודאי אינם כפשוטם: א. דאף על פי שצריך לפחות שלישי עובי, בודאי אפשר להעמיד את הצלם על ידי בסיס, או על ידי תפיסה בקרקע וכדו'. ב. דבר תימה הוא לפרש כפשוטו שבזבזו את כל זהב וכסף שבירושלים לבסיס הצלם. וגם אין זה פשוטו של מקרא אלא שבזבזו לקנות לחם מחמת רעב.

ומבאר המשך חכמה, דדברי חז"ל משל הם, וכונתם, דצלם הוא הדתות הבדויות והדיעות המוטעות, ועל זה רמזו שלא יכול הצלם, היינו דתות אלו לעמוד בפני עצמם, כיון שדתות אלו הם סותרות מעצמם מהמושכלות שהיו ראשונות בעולם, ונגד מה שהיה מוחש ומפורסם מבריאת העולם בין בני אדם, ובין אנשי ההשכלה, וזה הרמז שכמה פעמים שהעמידו את הצלם, נפל, ולא היה יכול לעמוד. ומיושב דקדוק א'.

עד שנטלו את דברי התורה האלוקית, והפילו סופיה הדתית שהיתה בירושלים, והורו זאת לבני עולם, אשר דת זו היא מתוק כאור השמש לעינים, ועל ידי זה העמידו את הדתות שלהם, על בסיס האמונה האלוקית האמיתית, ואז היה קיום לדת שלהם, וזה התכוונו חז"ל שלקחו את כל הכסף והזהב שבירושלים, היינו החכמה הפילוסופית האלוקית, ועל ידה העמידו ועשו בסיס לצלם שלהם, היינו לדת שלהם, ומיושב דקדוק ב.

אלא שעשו על זה תוספות טפלים, הבלים ושטותים, שהם מתנגדים לעקרי התורה ויסודי הדת האמיתית. אבל מכל מקום, רק בגלל שיסדו את עיקרי הדת שלהם על ידי החכמה האלוקית, לכן, בשביל זה מתקיימים הבליהם וכזביהם. וזה ביקורת נמרצה על כל הדתות.

[מדעים לראות, איך בקיצור נמרץ המשך חכמה מבאר את שורש כל הדתות בעולם, וטעם קיומם והבליהם. והדברים היום ידועים, שכל הדתות שורשן בדת היהודית, אלא שהוסיפו על זה שטויות, ממש כדברי המשך חכמה]

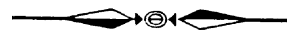
(עירובין מג, ב) דלא אתי משיח עד שיבוא אליהו, ולא בבר כוכבא שאין לו מבשר קודם².

[יח]

(יחזקאל ז', יט) כספם בחוצות ישליכו וזהבם לנדה יהיה כספם וזהבם לא יוכל להצילם ביום עברת ה' נפשם לא ישבעו ומעיהם לא ימלאו פי מכשול עונם יהיה:

² תמצית דבריו: כשחכמי ישראל ראו שועל יוצא מבית קודש הקדשים ובנו ורבי עקיבא שחק, חשדו, שכיון שרבי עקיבא האמין בבר כוזיבא, לכן שוחק, כי לדעתו ישועת ישראל קרובה על יד בר כוזיבא. והשיב להם, ששוחק, מפני שהתקיימה ההבטחה האלוקית על חורבן הבית, בודאי תתקיים ההבטחה האלוקית על הגאולה, ואפילו יהיה זה בעוד הרבה שנים, ולכן אמרו לו שיתנחם ברגלי מבשר, הינו במשיח אמת, שבא על ידי מבשר קודם.

[יח]

³ [יח] (יחזקאל ז', יט) "כספם בחוצות ישליכו וזהבם לנדה יהיה כספם וזהבם לא יוכל להצילם ביום עברת ה' נפשם לא ישבעו ומעיהם לא ימלאו פי מכשול עונם יהיה" ע"כ. במדרש איכה רבה פתיחתא כג, על הפסוק בדניאל (ג, א) "נבוכדנצר מלפא, עבד צלם די דהב, רומה אמין שתין, פתיחה אמין שת, אקיימה בבקעת דורא, במדינת בקל" ע"כ. [פירוש: נבוכדנצר המלך עשה צלם מזהב, שגובהו שישים אמה, ורוחבו שש אמות, והעמידו בבקעת דורא במדינת בבל]. אמר רבי יוחנן, וז"ל "כל דרומיה אמין שתין, ופתיה שית, מי יכיל קאים. אם אין עובי שלישי רומה אינו יכול לעמוד, ואת אמר (שם) אקיימה בבקעת דורא". [פירוש: כל שגובהו שישים אמות, ורוחבו שש אמות, האם יכול לעמוד, אם אין עובי שלישי גובהו אינו יכול לעמוד, ואיך אמר שהעמידו בבקעת דורא], ואמר רבי לוי על דברי רבי יוחנן, וז"ל "מעמידין ליה והוא נופל, מעמידין אותו והוא נופל, עד היכן, ר' חגי בשם ר' יצחק אמר עד שהביאו כל כסף וזהב שהוציאו מירושלים ושפכו דימוס על רגליו, לקיים מה שנאמר (יחזקאל,

משך חכמה

פרשת דברים-חזון, איכה פסקא יז-כ

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תצח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[יט]

(ישעיהו ג, כו) וְאָנוּ וְאֶבְלֹוּ פְתַחֶיהָ וְנִקְתָּהּ לְאַרְץ תְּשֻׁב:

אנו – אנינות. אבלו – אבלות. מדוע כתוב שניהם, ומדוע כתוב בפתחיה

פתחיתא⁵ (פסקא ז), ואנו ואבלו פתחיה (ישעיהו ג, כו). אנינה

חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך, ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות: עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים כו'. רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: ראשונים שנתגלה עונם - נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עונם - לא נתגלה קצם ע"כ.

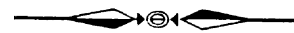
ועל פי זה יתבאר כונת חז"ל, דבחורבן בית ראשון שהיה על עבירות שבגלוי, עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, יתאבלו בגלוי, דאבלות היא בחוץ. ועל חורבן בית שני, שחרב בגלל עון פנימי, של שנאת חנם, יאוננו בלב. ולכן כתב הנביא גם אוננות וגם אבלות, ומישוב דקדוק א'. ולכן כתוב "פתחיה", לשון רבים, חורבן בית ראשון ושני, כלומר "פתחיה", הוא טעם לאנינות ואבלות, שעל בית ראשון יתאבלו ועל בית שני יאוננו.

ועל דרך זה מבאר הגר"א את דברי הגמרא ביומא (ט, ב) וז"ל הגמרא "רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: ראשונים שנתגלה עונם - נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עונם - לא נתגלה קצם. אמר רבי יוחנן: טובה צפורן של ראשונים מכריסן של אחרונים" ע"כ. ויש לדקדק מה נתכונו חז"ל במשל זה של ציפורן של ראשונים לעומת כריסם של אחרונים. ומבאר הגר"א באבן שלמה (פרק ג, אות ב, הערה ג) דבכית ראשון היה חטאם גלוי, עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, אבל בכל זאת היה לבם בטוח בה', שהפנימיות שלהם היתה טובה, ורק בחוץ היה ניכר חטאם.

אבל בכית שני הוא להפך, שכלפי חוץ היו מלאים תורה, אבל לבם לא היה לה', ולכן הראשונים גלו לג' מלכיות, לאומות שנמשלו לחיות טמאות, לגמל ארנבת ושפן, כדאיתא במדרש רבה (שמיני פרק יג), שסימן הטומאה שלהם בחוץ, שאינם מפריסים פרסה, אבל יש להם סימן טהרה בפנים, שהם מעלים גרה, אבל דורות האחרונים גלו לגלות ישמעאל שנמשל לחזיר, שסימן טהרה שלו בחוץ, שמפריס פרסה, אבל סימן טומאה שלו בפנים שאינו מעלה גרה, כך ישמעאל מבחוץ יש לו סימן טהרה, והוא מלא תועבות ורשע בפנים, וזה כונת חז"ל, יפה ציפורן של ראשונים, שיש להם סימן טומאה בציפורן, מסימן טומאה של אחרונים שהוא בכרסם בפנים, ולכן הראשונים לאחר שבעים שנה נגאלו, והאחרונים עד היום לא נגאלו.

מפני שנשענים על דברי התורה האלקית והפילוסופיה הדתית שהיה בירושלים, וכאשר נטלו זה והורום לבני עולם, אשר הוא מתוק כאור השמש לעינים, עשו על זה טחי טפל, הבלים ושטותים, מתנגדים לעקרי התורה ויסודי הדת האמיתית, ובשביל זה מתקיימים הבליהם וכזביהם. וזה ביקורת נמרצה⁴.

⁴ תמצית דבריו: אמרו במדרש איכה, דהצלם שעשה נבוכדנצר לא היה יכול לעמוד, עד שנטלו את כל הכסף והזהב של ירושלים, ועשו לו בסיס. ואין דברי חז"ל כפשוטם, אלא משל הוא, שהדתות שלהם אין להם קיום, כי הם "סתורות מעצמן מהמושכלות הראשונות, ונגד המוחשות והמפורסמות, רק קיומן מפני שנשענים על דברי התורה האלקית והפילוסופיה הדתית שהיה בירושלים", וזה הכונה כסף וזהב של ירושלים, היינו האמונה והפילוסופיה האלוקית.

[יט]

⁵ [יט] (ישעיהו ג, כה-כו) "קִתְּיָךְ בְּחָרְבְּ יִפְלוּ וְיִבְוֶרְתְּךָ בְּמִלְחָמָה: (כו) וְאָנוּ וְאֶבְלֹוּ פְתַחֶיהָ וְנִקְתָּהּ לְאַרְץ תְּשֻׁב" ע"כ. הנה, "אנו" הוא אנינות, ו"אבלו" הוא אבלות. אנינות היא בלב ואבלות הוא בחוץ, כדאיתא בסנהדרין (מו, ב) על הרוגי מלכות "ולא היו מתאבלין, אבל אוננין. שאין אנינות אלא בלב" ע"כ. ופירושו הכתוב פירש רש"י, שעל זה שימותו בחרב, יאוננו ויתאבלו בפתחי שערי עיירות ובתים, שבכל שעריהם יהיה הספד. ונקתה - ותתרוקן מכל. לארץ תשב - מגובה לשפלות ישבו לארץ ידמו (איכה ב, י) בתשעה באב" עכ"ל רש"י.

ויש לדקדק: א. כיון דאנינות ואבלות הם שני ענינים, מדוע כתוב גם אנינות וגם אבלות. ב. כיון דכתיב דיתאבלו, מה צריך לומר שיהיה זה בכל פתחיה, פשיטא שיספדו בכל מקום. ותירצו חז"ל באיכה רבה (פתיחות ז) וז"ל "רבי אבהו בשם רבי יוסי בר חנינא פתח 'ואנו ואבלו פתחיה', אנינה מבפנים, ואבילה מבחוץ. פתחיה, חורבן ראשון וחורבן שני". עכ"ל המדרש. ודבריהם צריכים ביאור.

ומבאר המשך חכמה, על פי הא דגרסינן ביומא (ט, ב) וז"ל "מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים כו', אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות

משך חכמה

פרשת דברים-חזון, איכה פסקא יז-כ

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תצח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

המקדש, ונורא אתה ממקדשך (תהלים סח, לו), ועוז מלך [היינו גבורתו של הקדוש ברוך הוא] במה שמשפט אהב, היינו שיעשה משפט כתוב (תהלים קמט, ט), בגויים, וכמו שאמר (שמות טו, ו) ימינך ה' תרעץ אויב, ודו"ק. יזכנו ה' לזה במהרה בימינו אמן. וכעת אינו נתגלה כבוד השם יתברך, רק אחרי ההתבוננות שה אחת בין שבעים זאבים כו', אבל כשיעשה השם יתברך משפט, אז יקויים בקשתנו, גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה (מסכת סופרים יט, ה), בלא שום צורך להתבוננות כלל, ודו"ק⁸.

(ירמיהו לב, יח) כו' לזה נאה לקרות גבור, שהוא רואה חרבן ביתו ושותק כו'. פירוש, בנסיים שנעשו בו (אבות ה, ה), ולזה אמר הר המוריה (דברי הימים-ב, ג, א), שמשם יצאה מורא לעולם [תענית טז, א]. דניאל כו', ולא אמר הגבור, פירוש, שלא היה יכול לאמר מטעם ירמיה, שהרי לא שתק. בנבוכדנצר, שנעשה חיה (דניאל ד, כט). ובבלשצר, שנהרג בלילה שנשתמש בכלי המקדש כו' (דניאל ה, ל). החזירו הגדולה ליושנה [בבלי ביומא סט, ב הן גבורותיו, שה אחת בין שבעים זאבים כו'], וזה שאמר הכתוב (תהלים צט, ב) ה' בציון גדול ורם הוא על כל העמים, ואז (שם, פסוק ג) יודו שמך גדול ונורא קדוש הוא, פירוש יהיה בית

(מסכת סופרים יט, ה) גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה, ולא נצטרך להתבוננות של שה אחת בין שבעים זאבים, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא. ⁸ תמצית דבריו: נקראו אנשי כנסת "הגדולה", שהחזירו הגדולה, לומר "הגדול הגיבור והנורא", כמו שאמר משה רבינו ע"ה. שירמיהו אמר גיבור, כי רואה חורבן ביתו ושותק, אבל לא אמר נורא, שאין נורא אלא על ידי פרסום הנסיים שנעשו במקדש. ודניאל לא אמר גיבור, כי ה' לא שתק, והעניש את נבוכדנצר ואת בלשצר. ואמר נורא, שהצילם מן האש. ואנשי כנסת הגדולה תיקנו לומר הגיבור, שהן הן גבורותיו, איך כבשה אחת בין שבעים זאבים מתקיימת. אבל לעתיד לבוא נראה את גבורותיו, כשיעשה משפט לעמים, במהרה בימינו אמן.

מישרים משפט וצדקה פיעקב אתה עשית". דצריך ביאור מה ענין קדוש בפסוק ג', ומה ענין המשפט הכתוב לאחר מכן בפסוק ד. אבל לאור המבואר דנורא הוא על ידי בית המקדש יתבאר היטב, דהנה פרק זה מדבר בביאת המשיח כידוע, והוא פרק שכתב משה רבינו ע"ה, וזה שאומר שלעתיד לבוא ה' מלך כו' ויהיה נורא על ידי בית המקדש שיבנה, ויהיה נורא ממקדשיך (תהלים סח, לו), ועל זה ממשך בפסוק ד', ועוז מלך, היינו גבורתו של הקדוש ברוך הוא יהיה על ידי שיעשה משפט כתוב, כדכתיב בתהלים (קמט, ט) "לעשות בָּהֶם מְשֹׁפֵט כְּתוּב", ומה שכתוב "כתוב" פירושו, שכבר כתוב בתורה שיעשה משפט בגויים, דכתיב (שמות טו, ו) "יְמִינְךָ ה' נֶאֱדָרִי בְּפֶתַח יְמִינְךָ ה' תִּרְעֶץ אוֹיֵב", וזה יהיה לעתיד לבוא, במהרה בימינו אמן.

אבל כעת אינו נגלה כבוד ה' יתברך אלא על ידי ההתבוננות איך כבשה אחת בן שבעים זאבים מתקיימת, אבל כשיעשה משפט, אז יקויים בקשתנו

